

Antigo Réxime e Ilustración

*4º eso - IES Menoño
prof. Xoel Díaz Alonso*

Introducción

- ♦ Na Idade Moderna Europa estaba baixo o **Antigo Réxime**: absolutismo, economía agraria señorial e sociedade estamental.
- ♦ O termo “Antigo Réxime” foi creado polos revolucionarios franceses para referirse ao período anterior a 1789.

Introducción

Traducido e adaptado

ANTIGO RÉXIME

Estrutura social, política e económica dos séculos XVI, XVII e XVIII, caracterizada polo absolutismo, a división en estamentos e o intervencionismo económico

ESTRUTURA POLÍTICA

Absolutismo

Estado patrimonial

Soberanía real

División territorial: feudos e señoríos

ESTRUTURA ECONÓMICA

Economía intervida

Monopolios

Gremios

Propiedade amortizada

ESTRUTURA SOCIAL

Sociedade estamental

Privilexiados: clero e nobreza

Non privilexiados: Terceiro Estado

Introducción

- ♦ A **Ilustración** é un movemento cultural do século XVIII baseado na razón e no progreso.
- ♦ Estes ideais servirán de base tanto para o despotismo ilustrado que defendía o absolutismo como para o liberalismo que porá fin ao Antigo Réxime.

Introducción

A estrutura política: o Absolutismo

O Absolutismo

- ♦ No século XVIII, a **monarquía absoluta** era o sistema vixente na maior parte de Europa.
- ♦ A principal característica era que **o rei concentraba todos os poderes do Estado**, sen limitacións. Polo tanto, a base do sistema era a **soberanía real**.

O Absolutismo

- ♦ O afianzamento da supremacia da Coroa iniciouse na Baixa Idade Media, superando a fragmentación do poder típica do feudalismo medieval.
- ♦ No feudalismo o rei, aínda que estaba na cúspide da pirámide social, era máis ben un “primus inter pares” entre os nobres.

O Absolutismo

- ♦ O poder absoluto do monarca tiña unha **xustificación divina**, xa que era o **representante de Deus na Terra** (o que explica o protagonismo político do clero).
- ♦ O mellor exemplo de monarca absoluto é **Luís XIV de Francia**, coñecido como o “Rei Sol”.

O Absolutismo

Estado moderno e señoríos

- ♦ As monarquías europeas inician o seu proceso de afianzamento sobre as estruturas feudais, xurdindo así o **Estado Moderno**.
- ♦ Os monarcas potenciaron tres elementos para asegurar o seu poder: **exército, Administración e Facenda**.

ESTADO moderno e señoríaos

- ♦ O **exército permanente** permitía non depender dos da nobreza.
- ♦ A **complexa Administración** permitía controlar o territorio, empregando a funcionarios.
- ♦ A **Facenda** tiña que obter recursos para manter toda esta estrutura.

Estado moderno e señoríos

Estado moderno e señorios

Estado moderno e señoríos

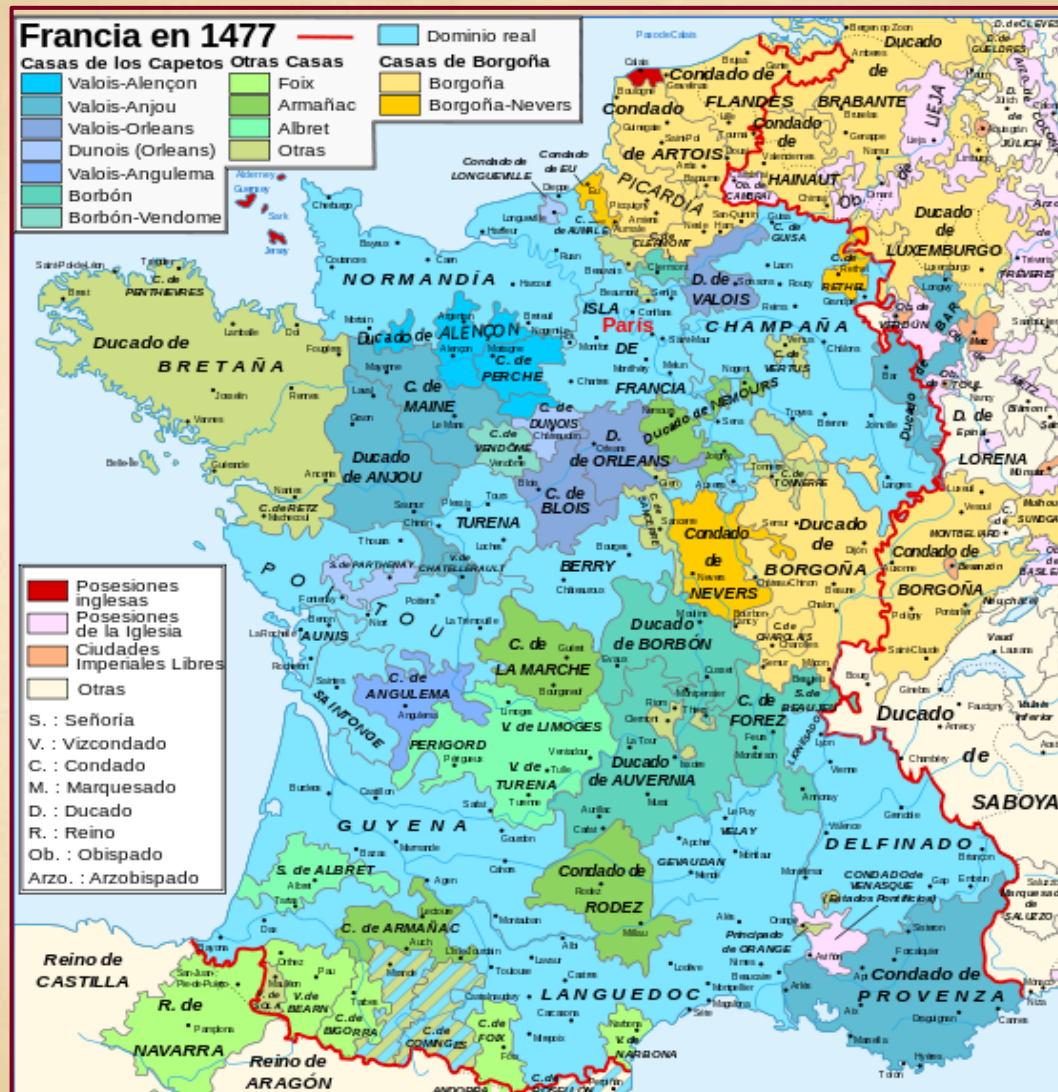

Estado moderno e señoríos

- ♦ Malia as similitudes, hai unha diferenza clave entre o Estado actual e o Moderno: este é un **Estado patrimonial**, propiedade da Coroa.
- ♦ Aínda perviven os **señoríos**, aínda que só permanece o aspecto económico, xa que os señores perder poder político fronte á Monarquía.

Estado moderno e señoríos

ANTIGUO RÉSIMEN

Galicia 1787

Map showing the distribution of the Galician language in 1787. The map is color-coded: green for areas where Galician was the majority language, and yellow for areas where it was a minority. Major cities and towns are labeled in red, including Ferrol, A Coruña, Santiago de Compostela, Lugo, Ourense, and Pontevedra. Rivers are shown in blue. The map is titled 'ANTIGUO RÉSIMEN' and 'Galicia 1787'.

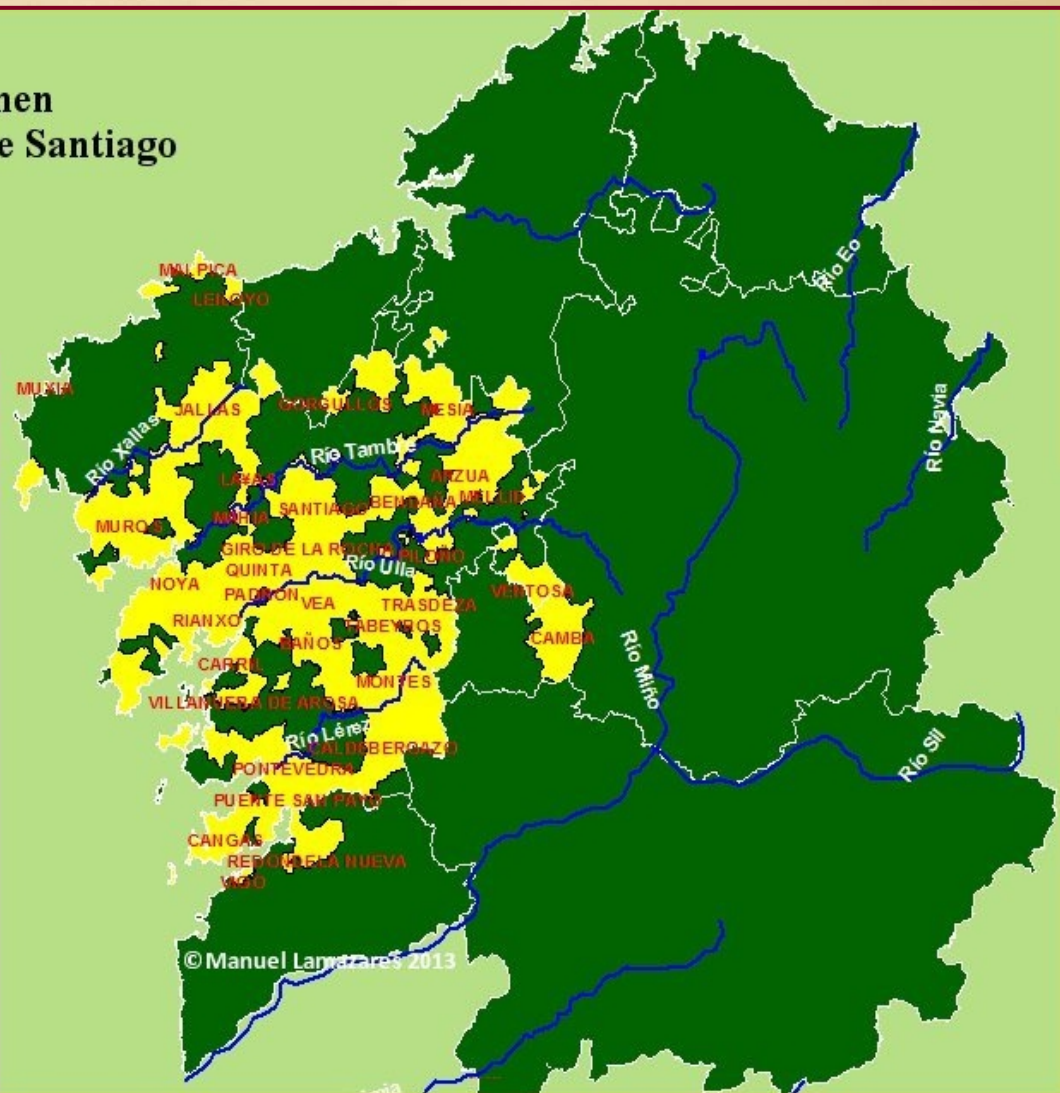
JURISDICC	NUM. PARR
BETANZOS	55
BOLLO	48
VIANA DEL BOLLO	38
CORUÑA	25
VIVERO	21
BAYONA	18
CAABEIRO	15
BERGANTIÑOS	14

Estado moderno e señoríos

Galicia no Antigo Réximen Dominios do Arzobispo de Santiago

Fonte: Censo de Floridablanca (1787)

MAIORES JURISDICCIÓNS	NÚMERO DE FREGUESIAS
MESIA	43
GIRO DE LA ROCHA	35
MUROS	31
NOYA	27
JALLAS	26
TABEYROS	26
MONTES	25
TRASDEZA	24
PONTEVEDRA	20
CAMBA	19
VEA	18
CANGAS	18
REDONDELA NUEVA	16
MELLID	15
QUINTA	14
BAÑOS	13
RIANXO	13
LANZADA	13
VILLANUEBA DE AROSA	13
SANTIAGO	12
VENTOSA	11
ARZUA	10

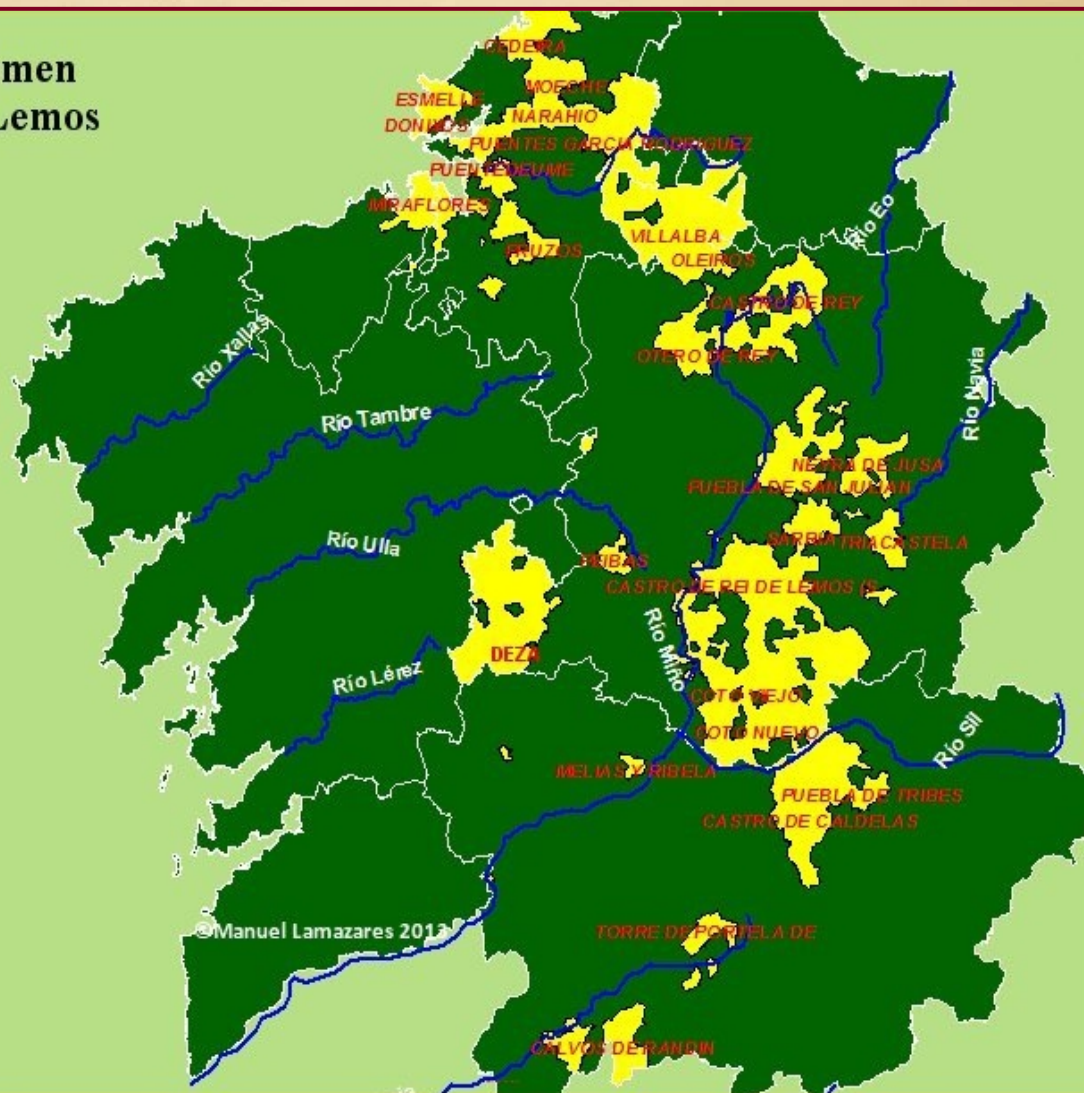

Estado moderno e señoríos

Galicia no Antigo Réximen Dominios do Conde de Lemos

Fuente: Censo de Floridablanca (1787)

MAIORES XURISDICCIÓNS	NÚMERO DE FREGUESIAS
DEZA	48
CASTRO DE CALDELAS	44
ADAY	32
SARRIA	31
VILLALBA	31
BROLLON	29
OTERO DE REY	29
PUNTEDEUME	29
NEYRA DE JUSA	23
CASTRO DE REY	23
MIRAFLORES	23
MOREDA	23
SOMOZA MAYOR DE LEMOS	17
SAVIÑO	17
PUEBLA DE SAN JULIAN	16
COTO NUEVO	16
CEDEIRA	15
COTO VIEJO	14
PUEBLA DE TRIBES	12

O parlamentarismo inglés

- ♦ No século XVII, os Estuardo trataron gobernar de xeito absolutista nas illas británicas, coa oposición da burguesía.
- ♦ O enfrontamento provocou as **revolucións de 1642 e 1688**, que acabou co Estuardo e co triunfo da monarquía parlamentaria.

O parlamentarismo inglês

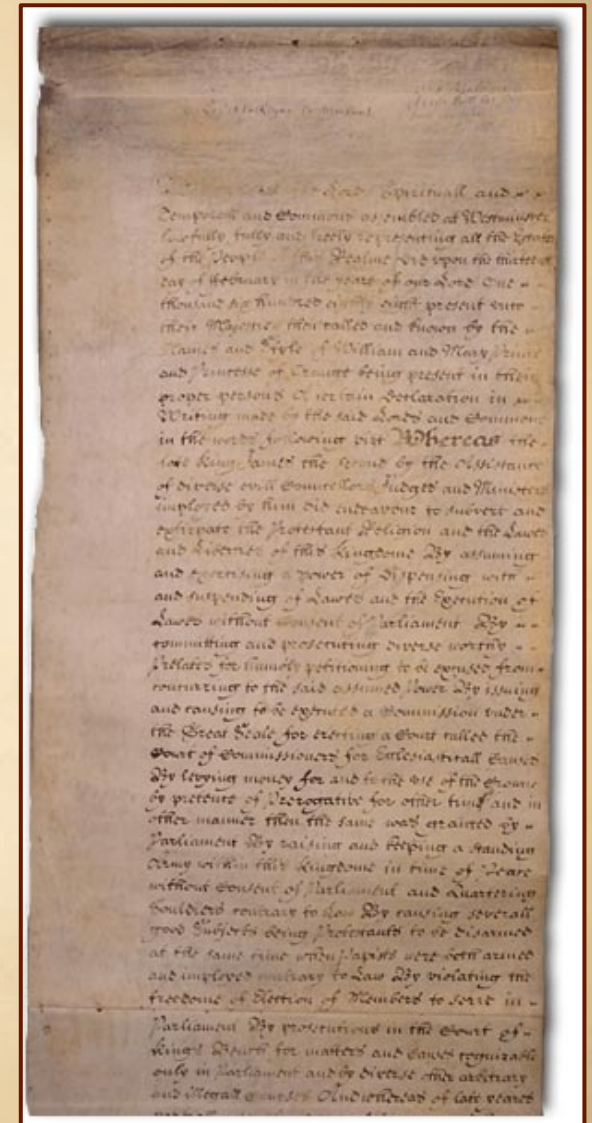

O parlamentarismo inglês

O parlamentarismo inglés

- O novo sistema político estaba baseado na supremacía das leis sobre o rei.
- Así mesmo unha **Declaración de dereitos** en 1689 que foi base da separación de poderes. Garantía unha serie de liberdades e dereitos, e o rei necesitaría ao Parlamento para aprobar todo.

O parlamentarismo inglês

O parlamentarismo nos países baixos

- ♦ As **Provincias Unidas dos Países Baixos** independizáronse da Monarquía Hispánica tras a Paz de Westfalia (1648).
- ♦ Estableceuse unha **república** cunha gran autonomía das cidades (destacaban portos como Amsterdam), e co total dominio político da **burguesía**.

O parlamentarismo nos países baixos

O parlamentarismo nos países baixos

O parlamentarismo nos países baixos

- ♦ O auxe político da **burguesía** vai erosionar a estrutura do Antigo Réxime, xa que o poder era exercido por un grupo que era non privilexiado.
- ♦ As provincias eran autónomas cos seus Parlamentos, e os representantes provinciais reuníanse nos **Estados Xerais**.

Régimes políticos na Europa moderna

A estrutura económica: señoríos e gremios

A economía do Antigo Réxime

- ♦ A economía do Antigo Réxime era fundamentalmente **agraria e rural**: a maioría da poboación adicábase á agricultura e a gandería, e vivía no mundo rural.
- ♦ Xa no século XVIII vaise desenvolver máis o mundo urbano polo crecemento de artesanía e comercio e pola acción das monarquías.

Α οικονομία το Απείο Ρέχιμ

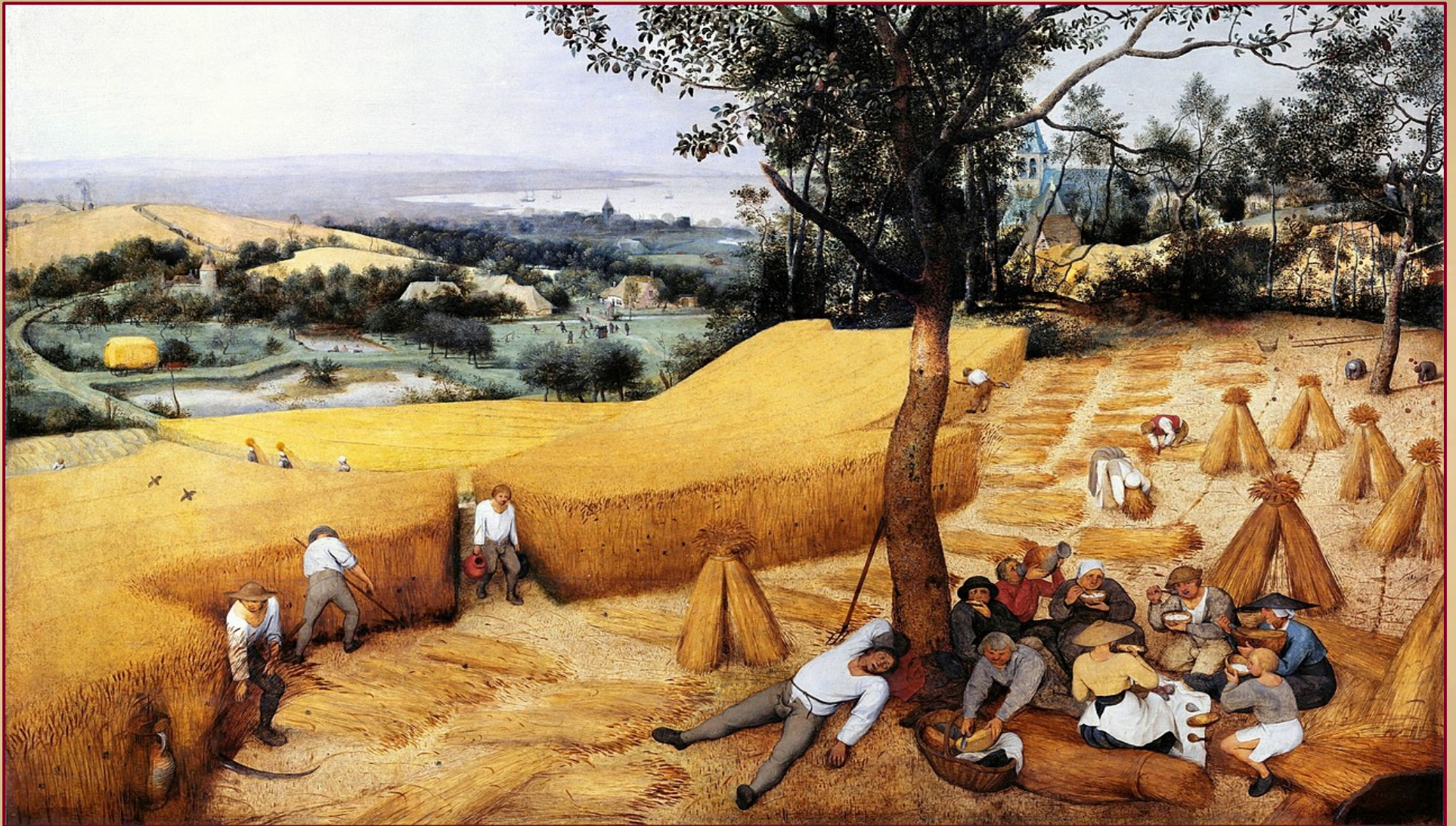

A economía do Antigo Réxime

- ♦ A agricultura e a gandaría modernas tiñan **escasa tecnificación, numerosa man de obra e rendementos baixos.**
- ♦ A agricultura era **de subsistencia**, adicada sobre todo aos cereais, e con ferramentas rudimentarias. Os cultivos dependían do clima.

Α οικονομία το ΑΝΤΙΣΤΟ ΡΕΧΙΜΕ

Α οικονομία το Αιγίο Réxime

A economía do Antigo Réxime

- ♦ Isto vai cambiando ao longo da Idade Moderna coas achegas das **revolucións** científica, agraria e industrial.
- ♦ Aínda así, nos diferentes territorios europeos persisitirán grandes contrastes.

A economía do Antigo Réxime

- ♦ A terra estaba principalmente **en mans da nobreza e o clero**, aínda que perden poder político e xudicial nos seus **señoríos**, polos que reciben rendas.
- ♦ A terra segue sendo a principal fonte de riqueza dos privilexiados, mantendo ao campesiñado en durísimas condicións.

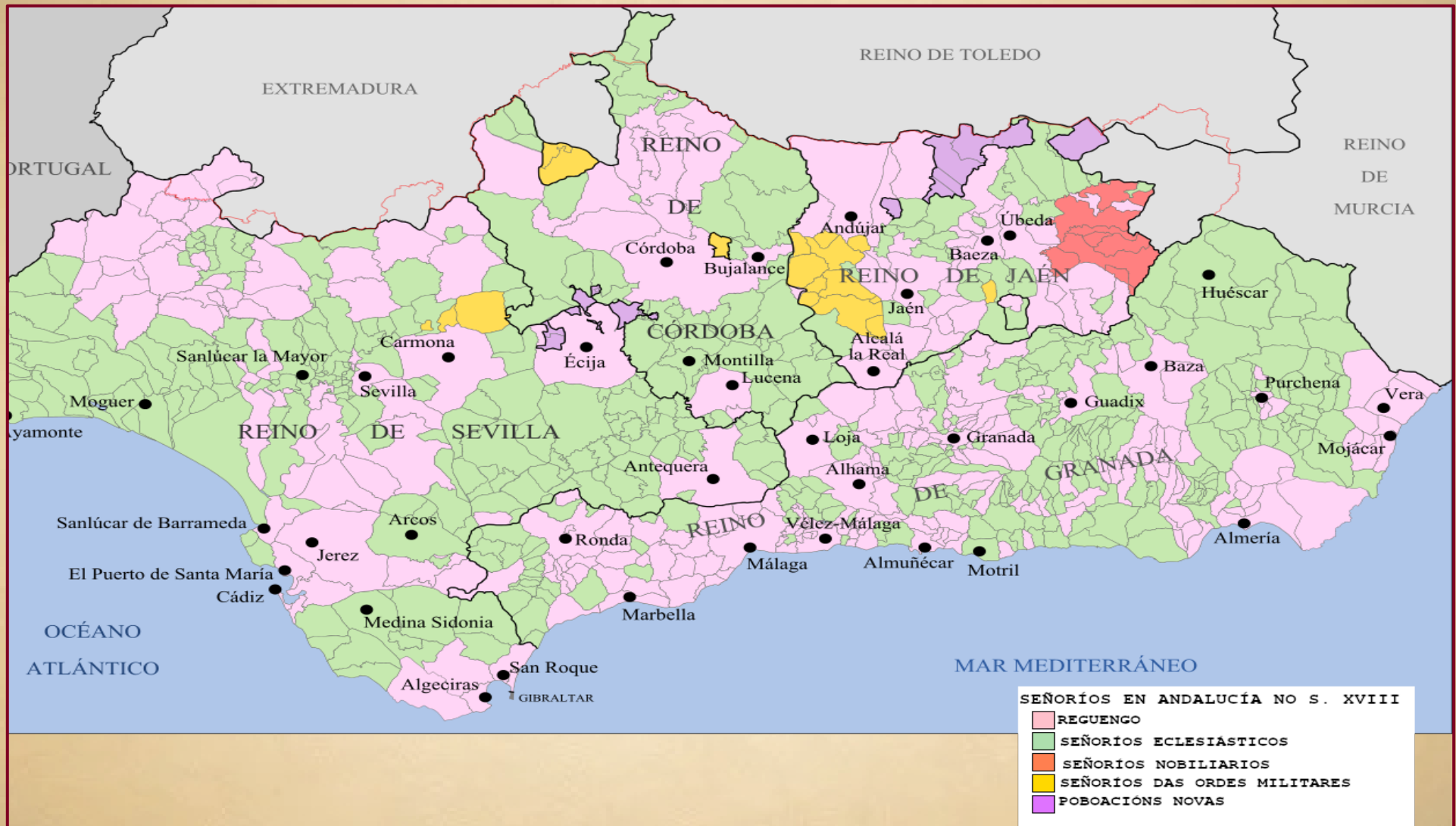

A economía do Antigo Réxime

- ♦ Ademais, as terras da nobreza non se podían dividir ao ser **morgados**. Moitas das do clero eran **bens de mans mortas** que non podían venderse.
- ♦ Existían tamén **terras de explotación comunal**, como bosques e pastos dos que se beneficiaban os campesiños.

A economía do Antigo Réxime

A economía do Antigo Réxime

- ♦ A **artesanía** do Antigo Réxime estaba dominada polos **gremios**.
- ♦ Estas eran organizacións de comerciantes que monopolizaban a escala local (en vilas e cidades) o proceso de fabricación e venda dentro do seu sector (roupaz, calzado, xoias, mobiliario...).

A economía do Antigo Réxime

- ♦ Para escapar do control dos gremios desenvolveuse tamén o **sistema doméstico** ou “**domestic system**”.
- ♦ Tamén foi importante a creación por parte dos monarcas das **manufacturas reais ou reais fábricas** (grandes obradoiros artesanais para armas e produtos de luxo, como tapices).

A economía do Antigo Réxime

EL DOMESTIC SYSTEM

© Ed. Santillana

A. Un empresario, generalmente un comerciante, compraba la materia prima y las herramientas y las entregaba a las familias campesinas.

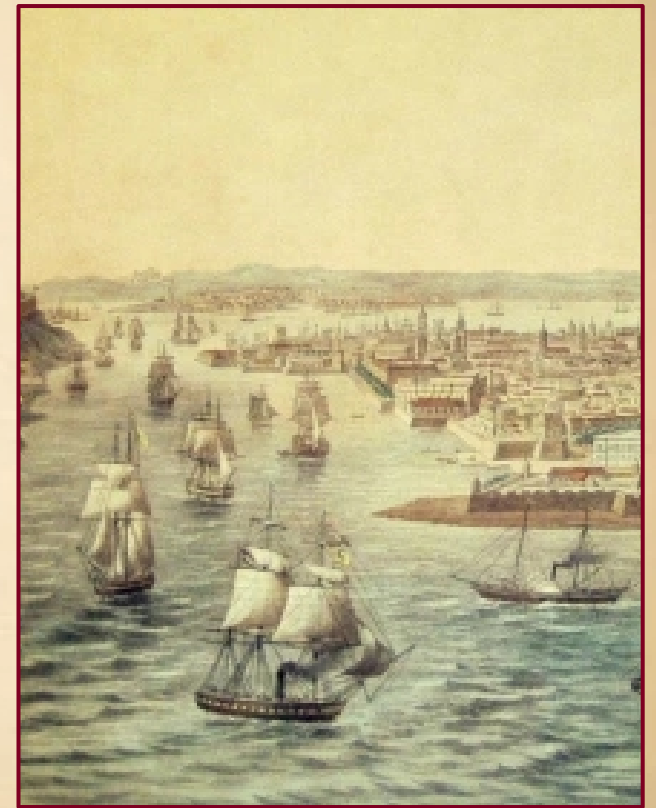
B. Los campesinos realizaban el producto en sus casas, en las épocas de menor trabajo en el campo. Participaba toda la familia.

C. El empresario recogía el producto terminado y lo comercializaba directamente. Obtenía grandes beneficios porque lo vendía a precio libre.

A economía do Antigo Réxime

- ♦ O **comercio exterior**, crecente a medida que avanza a Idade Moderna, reportará grandes beneficios á burguesía, creando enormes redes de intercambio.
- ♦ Destacarán grandes cidades portuarias como Sevilla, Londres ou Ámsterdam. Tamén aparecerán as grandes **compañías privilexiadas**.

Α οικονομία το ΑΝΤΙΣΟ Ρέχιμε

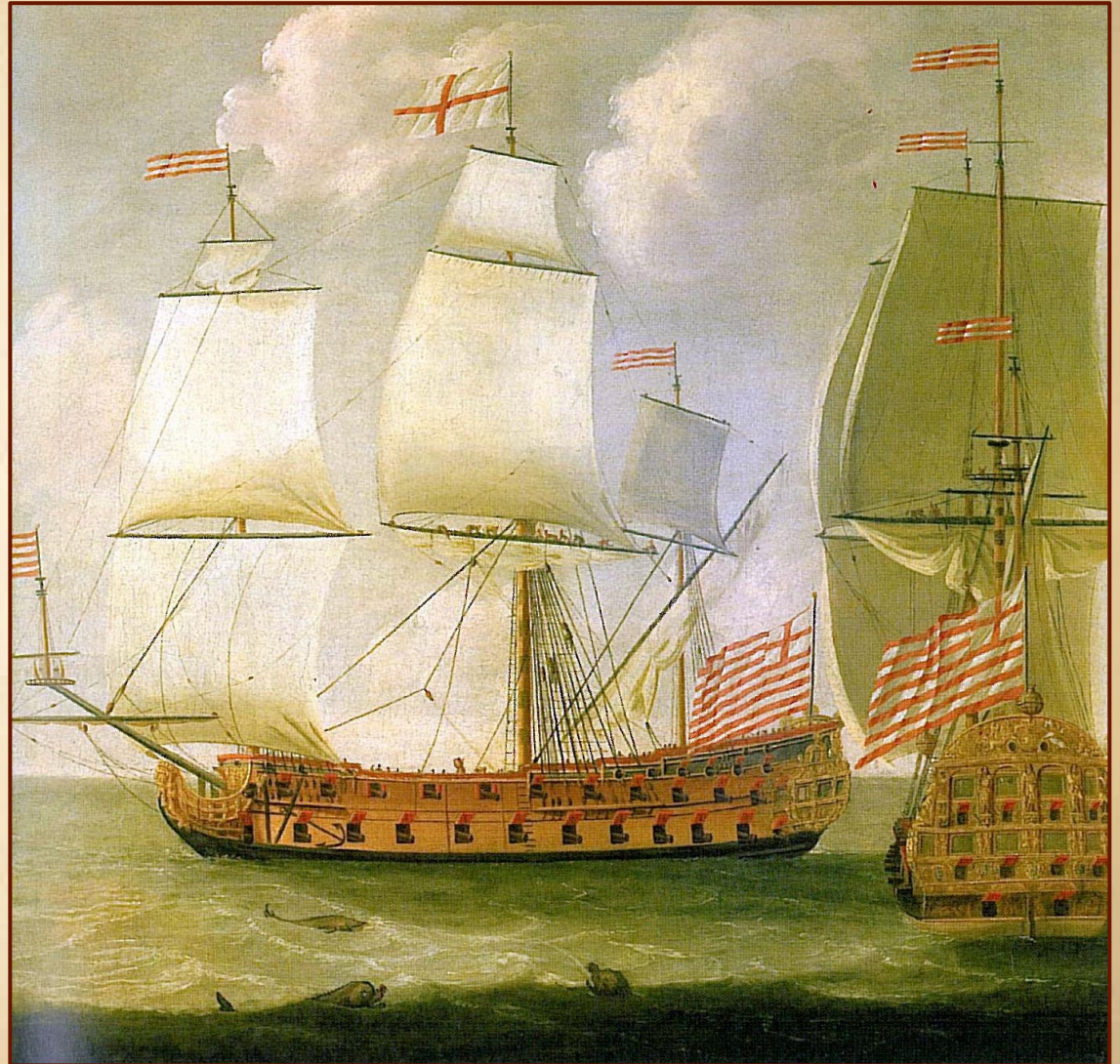
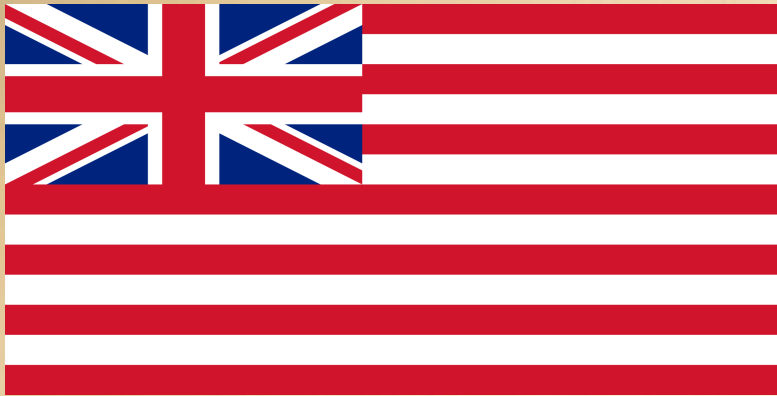
Α οικονομία το Αιγίο Ρέχιμ

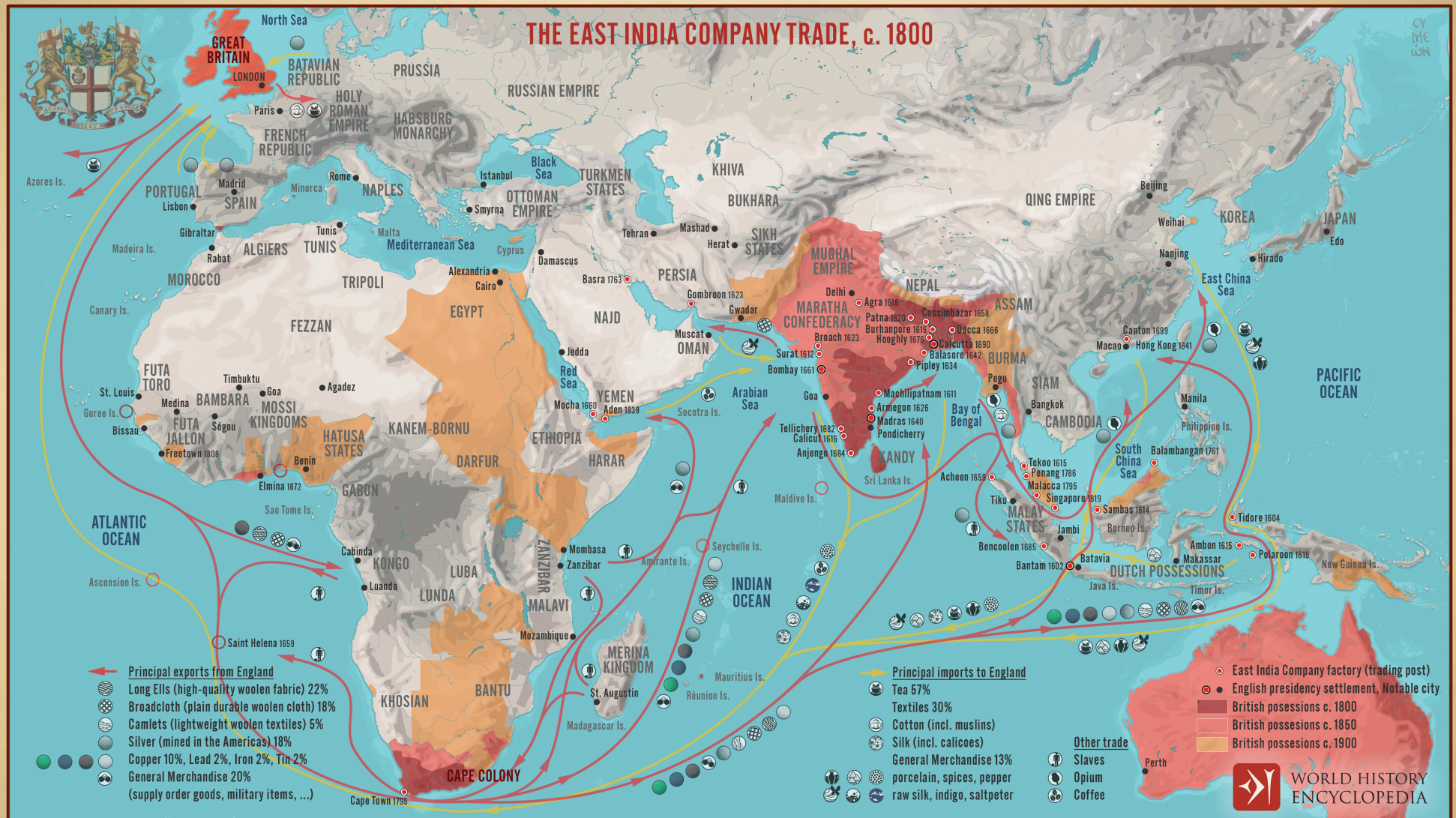
Α οικονομία το Αιγίο Ρέχιμε

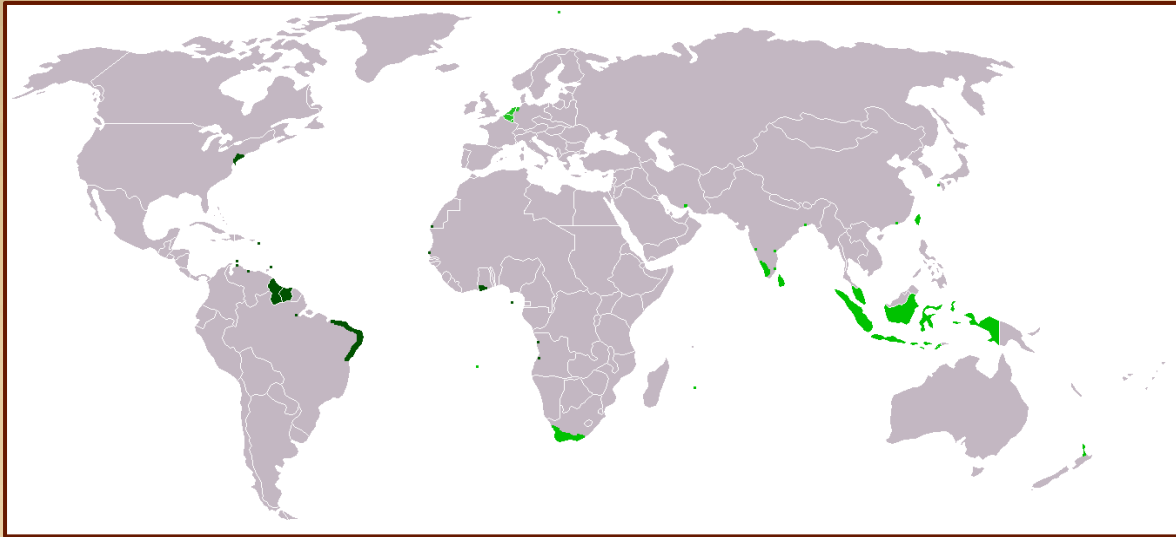
Α οικονομία το ΑΝΤΙΣΤΟ ΡΕΧΙΜΕ

A economia do Antigo Réxime

Α οικονομία το Αιγίο Ρέχιμ

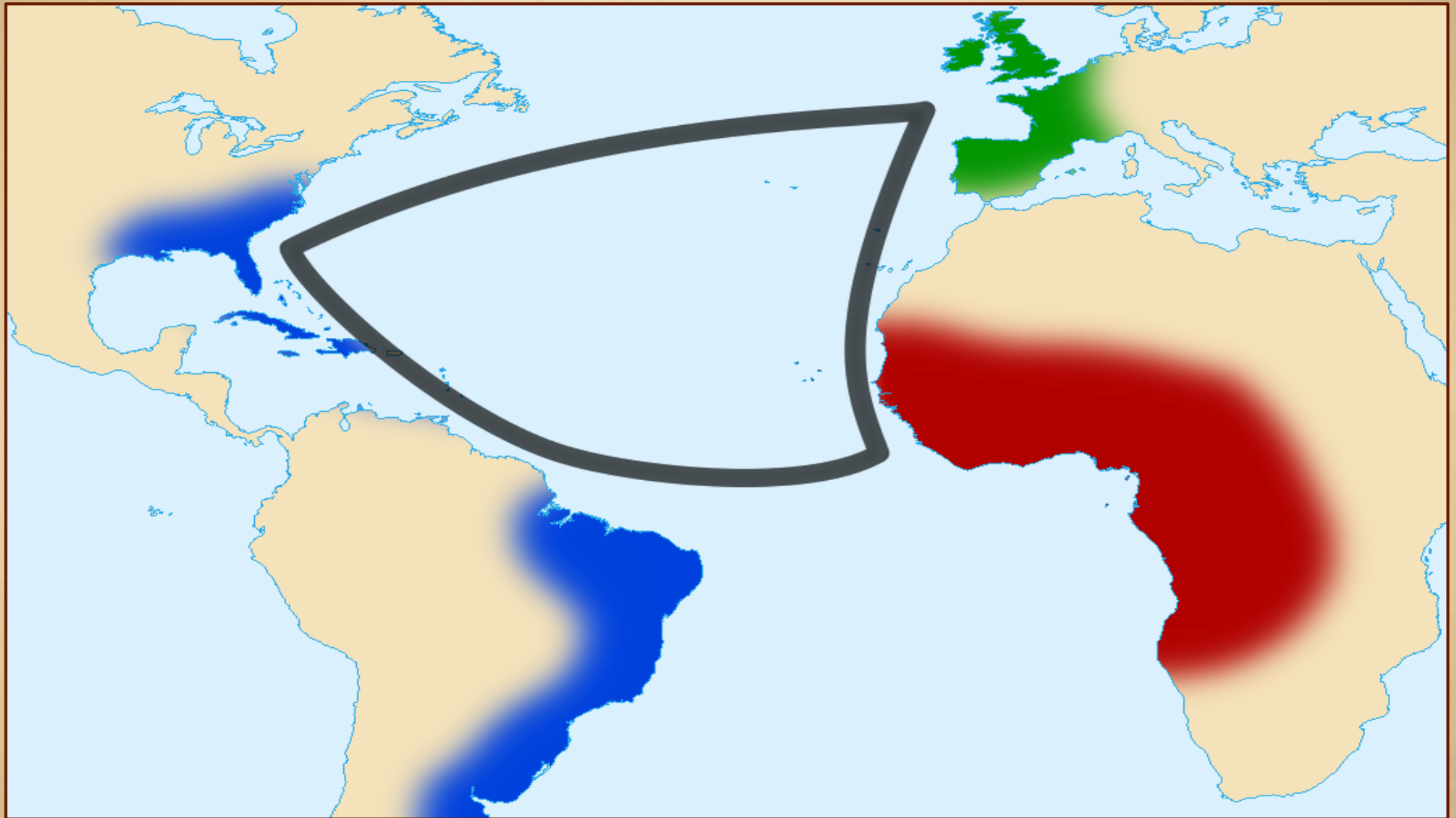

A economía do Antigo Réxime

- ♦ Tamén existía o chamado **comercio triangular**: os barcos europeos ían a África, onde intercambiaban produtos baratos por escravos, que levaban a América para vendelos. Cos beneficios mercaban algodón, azucre... que logo revendían en Europa.

Α οικονομία το Απείο Réxime

Α οικονομία το Αιγίο Réxime

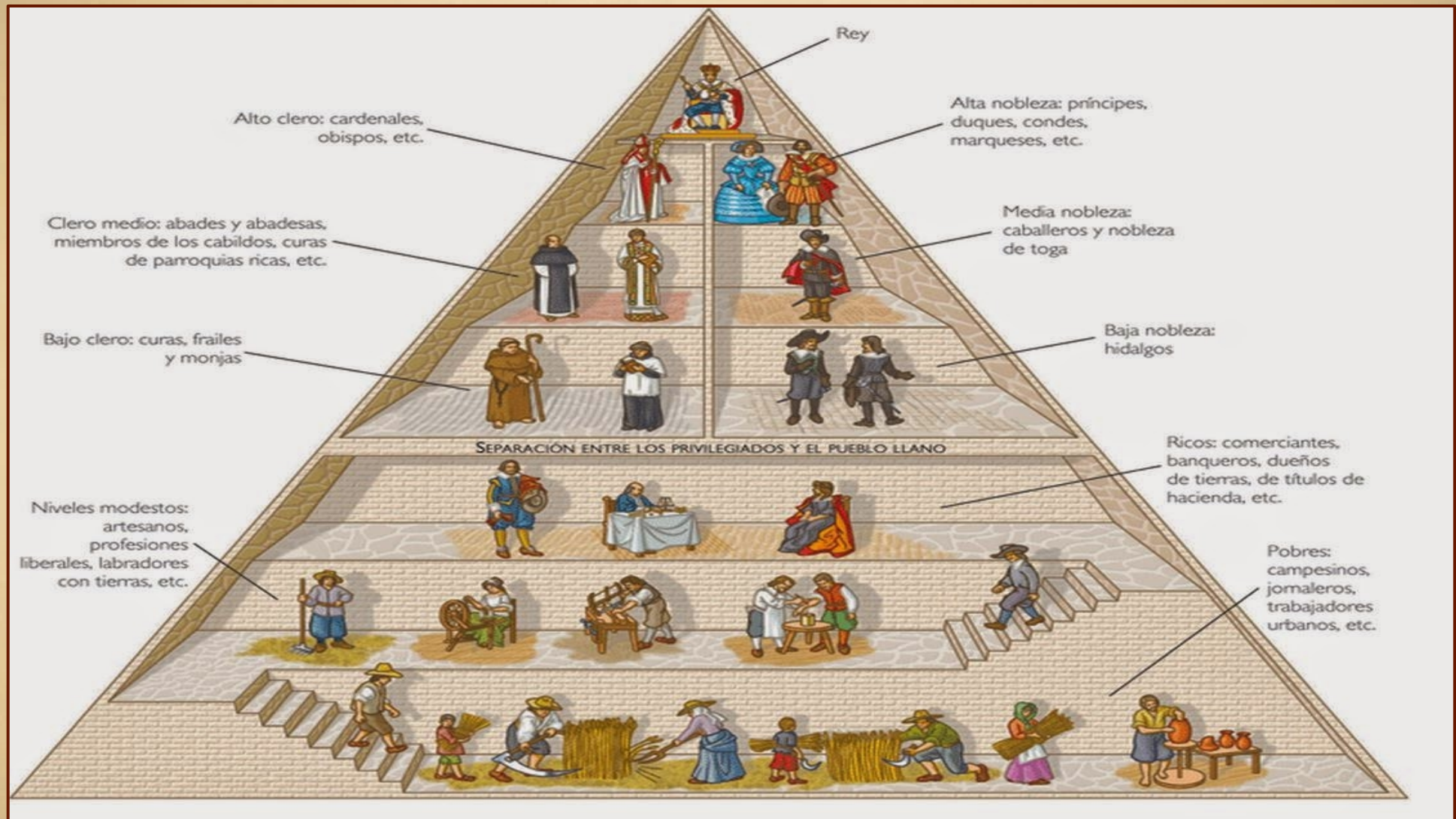
A estrutura social: os estamentos. A demografia

A estrutura social: estamentos

- ♦ A sociedade, baseada nos privilexios, organizábase en tres **estamentos ou estados: a nobreza e o clero** (privilexiados) e a **xente do común ou terceiro estado** (non privilexiados).
- ♦ A pertenza aos estamentos **dependía do nacemento** (salvo no clero), polo que era **difícil ascender** na escala social.

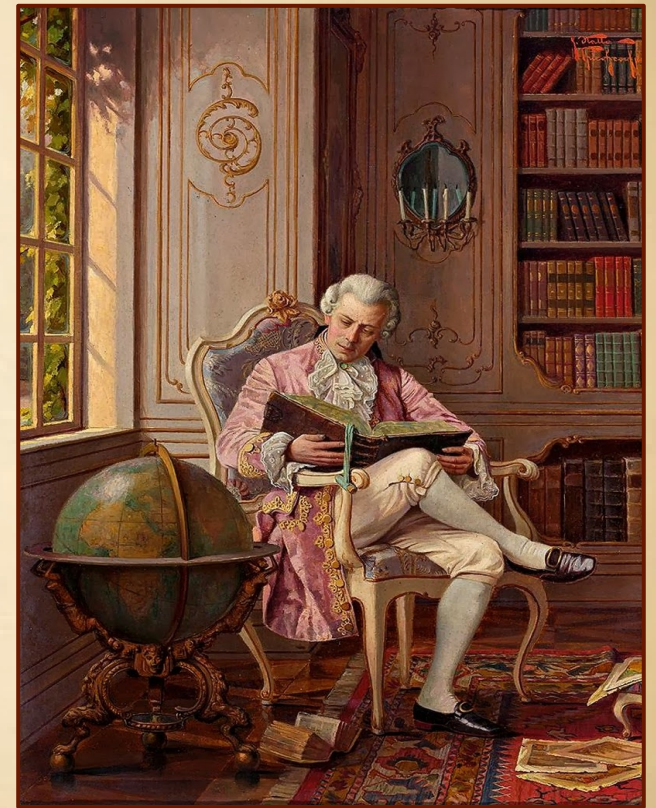
A estrutura social: estamentos

Uma sociedade estamental

- ♦ A nobreza:

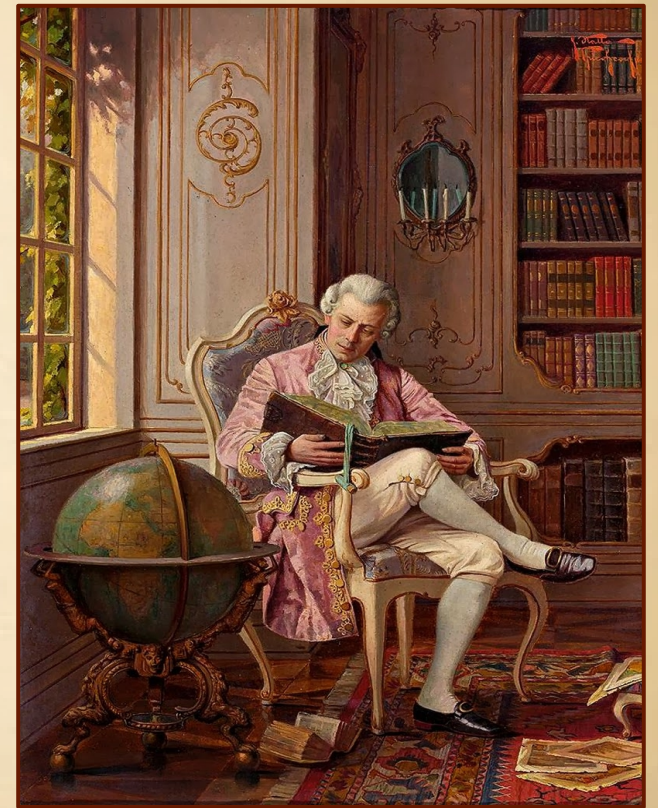
→ A alta nobreza ou **aristocracia** monopolizava a Administração e o Exército, tinha grandes propriedades e cobrava direitos senhoriais. O seu poder medrou no século XVIII.

Unha sociedade estamental

- ♦ **A nobreza:**

→ A **baixa nobreza** dispoñía dunha situación económica peor, polo que tratou de emparentar coa burguesía adinerada.

Unha sociedade estamental

- ♦ **O clero:**

- ➔ No **alto clero** (bispos, arcebispos, cardeais...) adoitaban integrarse os fillos menores das familias nobres.

- ➔ O **baixo clero** (sacerdotes, frades, monxas...) estaba constituído polas persoas do pobo.

Unha sociedade estamental

- ♦ O terceiro estado:

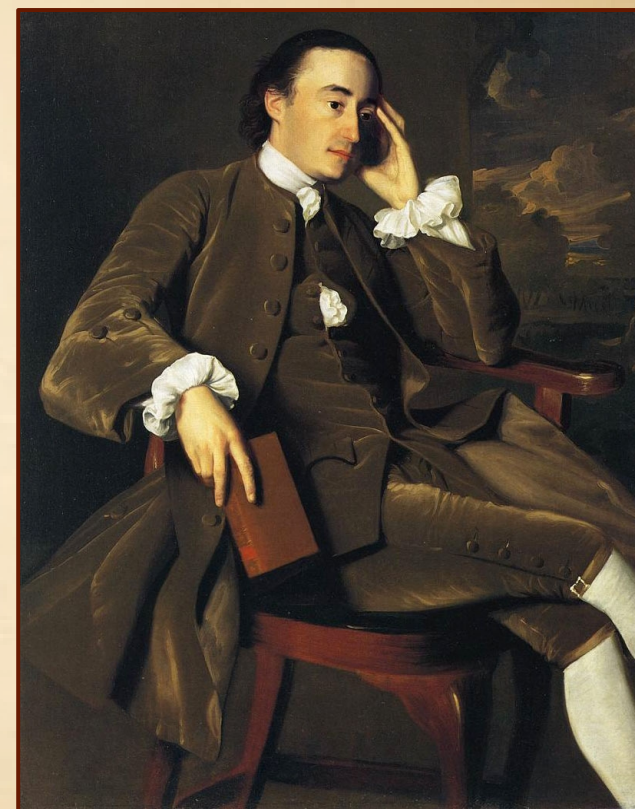
- O **campesiñado**, moi numeroso, pagaba impostos a monarca, señores e Igrexa.
- A maioría traballaba as terras da nobreza ou o clero como **arrendatarios, xornaleiros ou servos**.

Unha sociedade estamental

- ♦ O terceiro estado:

→ A **burguesía** estaba constituída por comerciantes, médicos, propietarios de obradoiros... Unha parte, que acumulara grandes fortunas, apenas tiña poder, polo que reclamaba maior participación política e igualdade xurídica.

A estrutura social: demografia

- ♦ Nos séculos XVI e XVII a demografia europeia presentaba os trazos típicos dun **réxime demográfico antigo**.
- ♦ Este caracterizábase por altas taxas de natalidade e de mortalidade, con feble crecemento poboacional e sobremortalidades ocasionais.

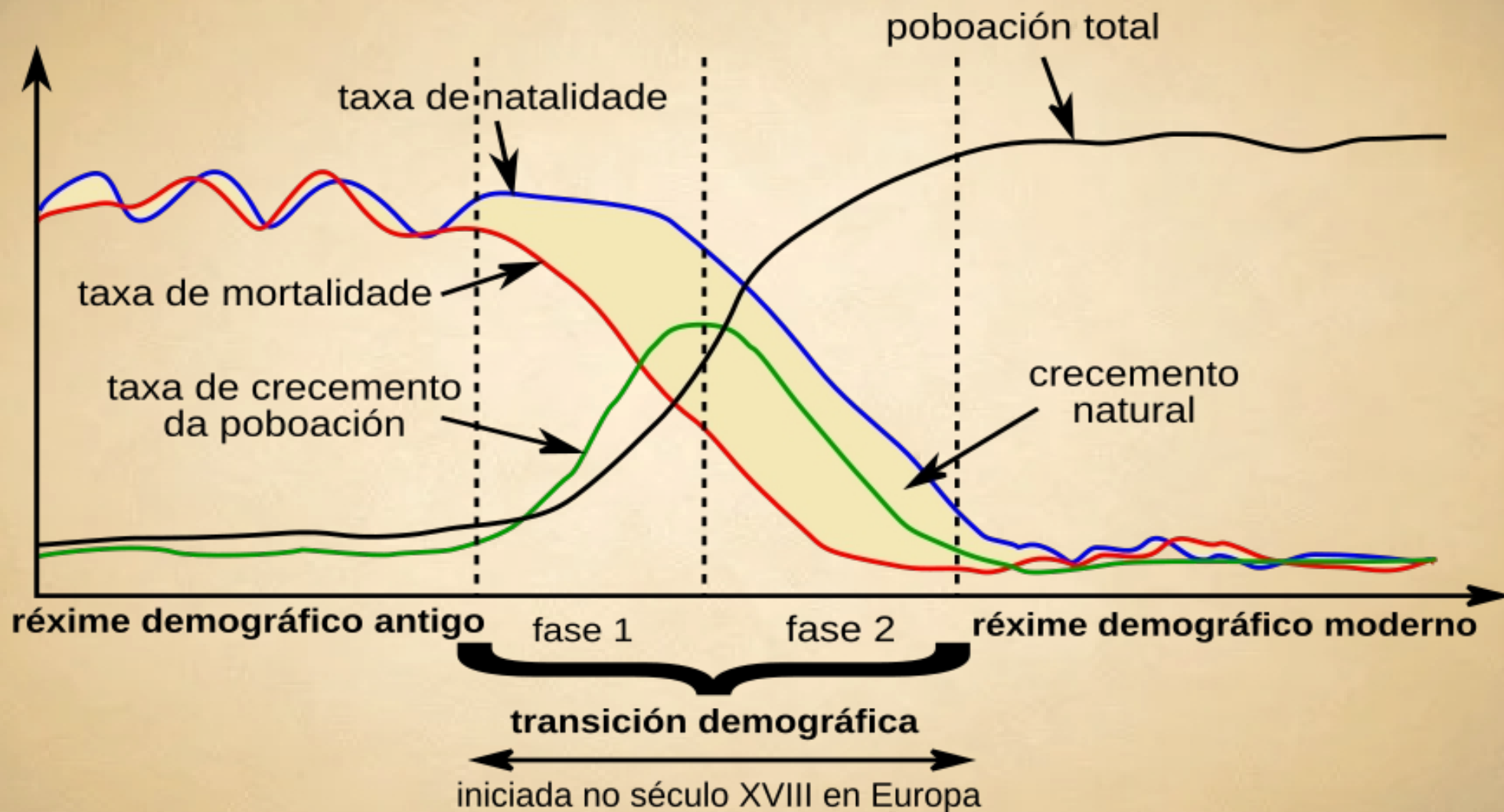

A estrutura social: demografía

- ♦ O século XVIII suporá o inicio da **fase de transición demográfica**.
- ♦ Nalgúns lugares, a mortalidade irase reducindo grazas ás melloras na alimentación, a hixiene e a medicina, polo que a poboación crece. Neste momento crecen tamén as **ciudades**.

A estrutura social: demografia

A Ilustración

A ilustración

- ♦ Hai principios como a liberdade, a igualdade ou os dereitos civís que non comezaron a ser defendidos como base da sociedade ata o século XVIII, coa **Ilustración**.
- ♦ O impacto dos ilustrados foi tal, que influíu tanto aos absolutistas como aos liberais que os derrotarían. Os seus principios fundamentais foron os seguintes:

A Ilustración

- ♦ O **predominio da razón** como fonte de coñecemento, fronte á superstición e os costumes. Este principio levou a que o século XVIII fora denominado “Século das Luces”.
- ♦ A confianza no **progreso** da humanidade, que debe conducir á **felicidade**.

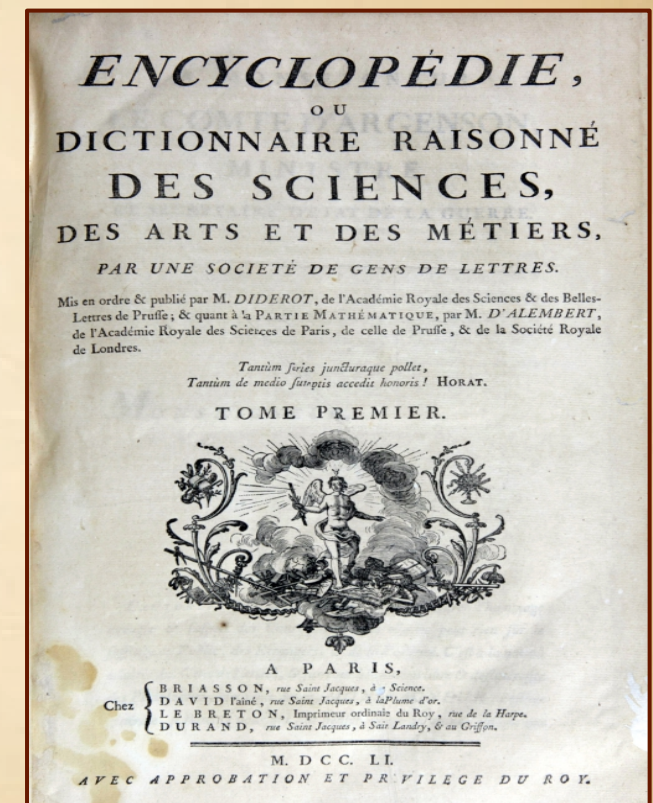
A Ilustración

- ♦ A **educación**, como instrumento para difundir a razón, e o **coñecemento**, clave da felicidade. Gañaron gran importancia as ciencias.
- ♦ Tamén se defendía a **tolerancia** como base da convivencia e os **dereitos naturais** das persoas.

A ilustración

- As ideas ilustradas difundíronse a través de salóns e academias, da prensa e, sobre todo, á ***Enciclopedia***, publicada en Francia por Diderot e D'Alembert.
- Os pensadores máis destacados foron John Locke, Voltaire, Montesquieu e Rousseau.

A ilustración

A Ilustración

A ilustración

A ilustración

A Ilustración

Adam Smith

David Hume

Voltaire

Montesquieu

Rousseau

John Locke

A ilustración

DÉCLARATION DES DROITS DE LA FEMME ET DE LA CITOYENNE.

Quand on le fait c'est peu de chose,
Quand on l'ignore ce n'est rien.

LES représentans du peuple français, constitués en assemblée nationale, arrivés enfin au bout de la carrière de leurs immortels travaux, n'ont pas cru pouvoir les terminer d'une manière plus éclatante, qu'en établissant les droits de la femme, si négligés par eux en apparence, mais qu'ils n'ont jamais perdus de vue un seul instant, pendant leur séjour à Paris: en conséquence, l'assemblée reconnoît & déclare en présence & sous les auspices de l'évêque d'Autun, les droits suivans de la femme & de la citoyenne.

ART. Ier. Les femmes naissent, mais ne demeurent pas égales en droits; les distinctions qui se trouvent en elles viennent du plus ou moins d'exercice de ces mêmes droits.

I I. Le but de toute association avec les femmes tient aux droits imprescriptibles du beau sexe; ces droits sont la beauté, la pro-

O despotismo ilustrado

- ♦ O **despotismo ilustrado** é a adaptación das monarquías europeas ás ideas da Ilustración.
- ♦ Os monarcas eran conscientes dos problema económicos e sociais existentes e da necesidade de reformar os seus Estados.

O despotismo ilustrado

- ♦ Tentaron adaptar as ideas de razón, educación e progreso, pero sen transformar as estruturas do Antigo Réxime, é dicir, sen eliminar o absolutismo.
- ♦ O mellor resumo do despotismo ilustrado é a frase *“todo para o pobo, pero sen o pobo”*.

O despotismo ilustrado

- ♦ Concretouse en **medidas** como a creación de escolas, hospitais ou centros de investigación; desenvolvemento de infraestruturas e obras públicas, melloras en sectores produtivos...
- ♦ Destacan **figuras** como Federico II de Prusia, Catalina II a Grande de Rusia ou Carlos III de España.

O despotismo ilustrado

O despotismo ilustrado

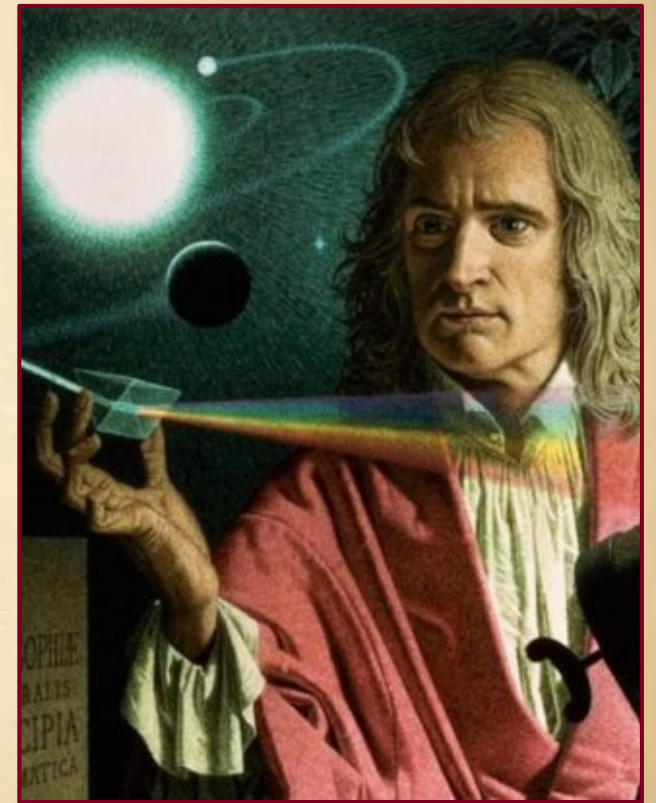

A revolución científica

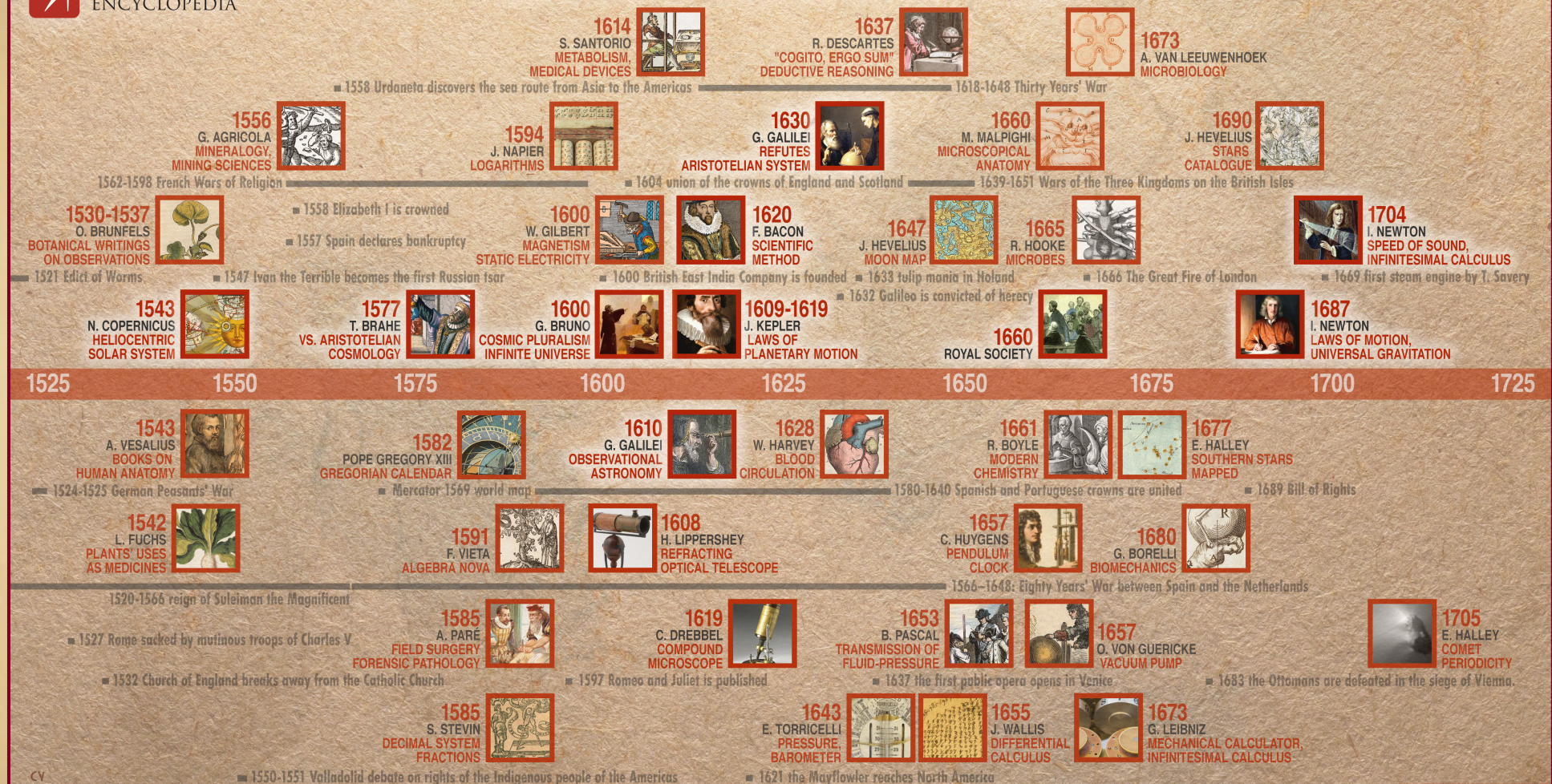
A revolução científica

- ♦ A **revolução científica** de Época Moderna supuxo a maioria de idade da ciência como coñecemento, independizada da fe e da tradición.
- ♦ Adoita marcarse como inicio o *De revolutionibus* (1543), de Copérnico, e como fin o *Principia*, de Newton (1687). Destacan científicos como estes, Bacon, Kepler ou Galileo.

THE SCIENTIFIC REVOLUTION IN EUROPE c. 1500 - 1700

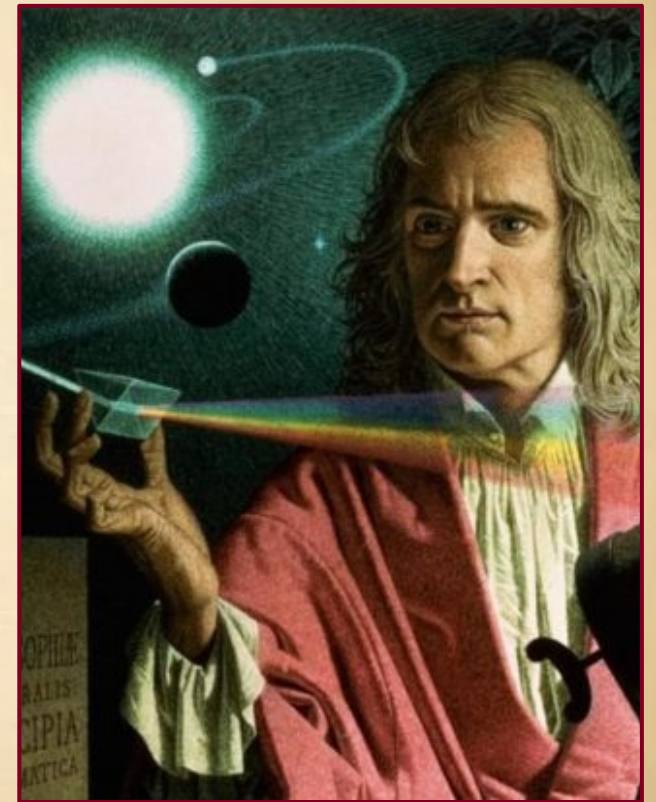

A revolución científica

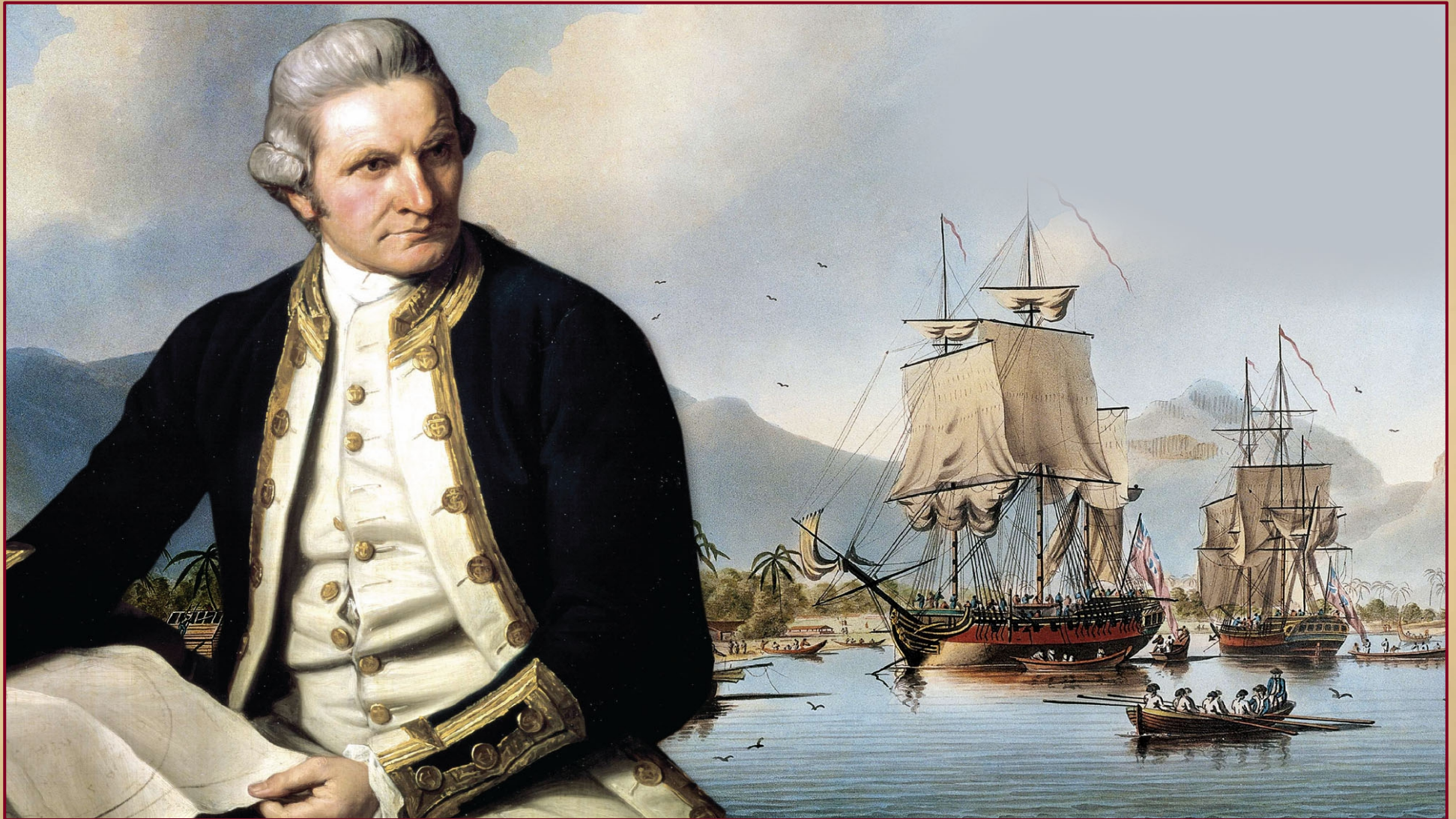

A revolución científica

- ♦ No século XVIII seguiron aparecendo **descubrimentos científicos**, avances técnicos e numerosas **viaxes de exploración**.
- ♦ Destacaron científicos como Celsius, Fahrenheit, Franklin ou o matrimonio Levoisier.

A revolución científica

España no século XVIII

A Guerra de Sucesión española

- ♦ A morte sen descendencia de **Carlos II de Habsburgo**, último dos Austrias, provocou problemas dentro e fóra de España.
- ♦ O sucesor nomeado no testamento era **Felipe de Anjou**, da dinastía dos Borbóns, aínda que o arquiduque Carlos de Austria era tamén pretendente.

A Guerra de Sucesión española

- ♦ Para evitar a hexemonía borbónica en Europa formouse unha **grande alianza** contra o candidato francés, e en 1701 iniciouse a **Guerra de Sucesión**.
- ♦ En 1711 o arquiduque Carlos foi nomeado Emperador, perdendo apoios, e Felipe renunciou ao trono francés, o que puxo fin ao conflito internacional.

A Guerra de Sucesión española

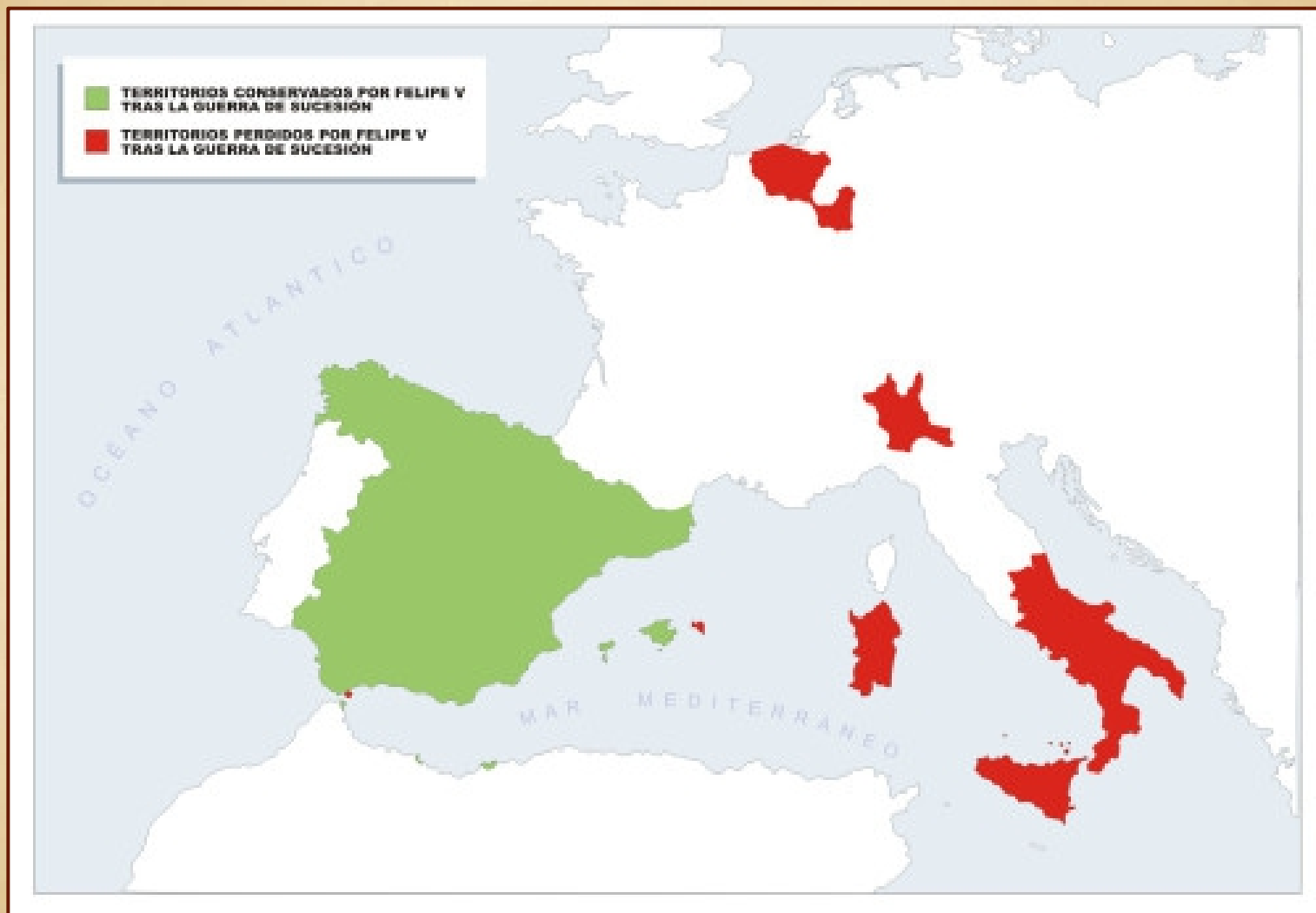

A Guerra de Sucesión española

- ♦ O **Tratado de Utrecht** (1713) recoñece a Felipe V como rei de España, aínda que ten que entregar moitos territorios.
- ♦ Entréganse territorios a Austria (posesións en Italia e Flandes), Reino Unido (Xibraltar e Menorca, e ventaxas comerciais en América) e outros reinos.

A Guerra de Sucesión española

A Guerra de Sucesión española

- ♦ En España, o conflito sucesorio converteuse nunha **guerra civil**.
- ♦ Gran parte de Castela apoiou a Felipe V de Borbón, mentres que a Coroa de Aragón foi partidaria do arquiduque Carlos.

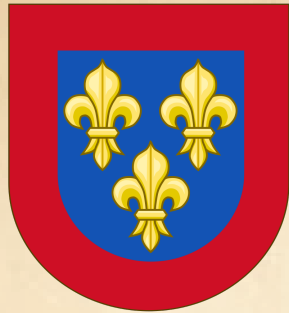
A Guerra de Sucesión española

A Guerra de Sucesión española

O Absolutismo borbónico

O Absolutismo borbónico

- ♦ Os **Borbóns** estabeleceron unha **forma de goberno** diferente aos monarcas da casa dos Austria.
- ♦ Baseábase no **absolutismo**, na **centralización** e na **uniformidade administrativa** do país, para facela máis parecida ao sistema francés.

Decretos de Nova Planta

- ♦ Os territorios da Coroa de Aragón (Aragón, Cataluña, Valencia e Mallorca) opuxéranse a Felipe V na Guerra de Sucesión, polo que se lles reduciu a súa autonomía.
- ♦ Entre 1707 e 1716 promúlganse os **Decretos de Nova Planta**, polos que se suprimían os foros e institucións propias destes territorios.

Decretos de nova planta

- ♦ As institucións castelás aplicáronse por todo o reino. Substituíronse os consellos por **secretarías de despacho**, antecedentes dos ministerios.
- ♦ **Reformáronse o exército** (máis profesionalizado) **e a armada** (fomentando a construción de estaleiros, arsenais e barcos).

O despotismo ilustrado de Carlos III

- ♦ **Carlos III** foi o representante mais importante do **despotismo ilustrado** en España.
- ♦ Apoioouse en ministros italianos que promoveron reformas contra as elites. Estas fomentaron o “**motín de Esquilache**”, que levou ao substituír aos italianos por españois como o conde de Aranda, Campomanes, Floridablanca ou Jovellanos.

O despotismo ilustrado de Carlos III

O despotismo ilustrado de Carlos III

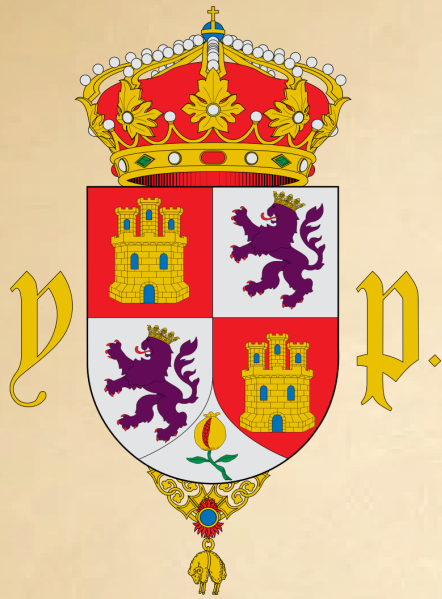

O despotismo ilustrado de Carlos III

- ♦ Emprendéronse reformas económicas: liberalización do **comercio con América**, creación das **reais fábricas**...
- ♦ Promoveuse o desenvolvemento agrícola, perxudicando á Mesta, construindo canles e cultivando novas terras. Destaca a **colonización de Serra Morena**, coas “Nuevas Poblaciones”.

O despotismo ilustrado de Carlos III

O despotismo ilustrado de Carlos III

- ♦ Para diminuír o poder da Igrexa, limitouse a actuación da Inquisición e expulsáronse os **xesuítas** de España.
- ♦ Construíronse **escolas de ensinanza primaria** e renováronse os **plans de estudos**. Creáronse tamén as **Sociedades Económicas de Amigos do País**.

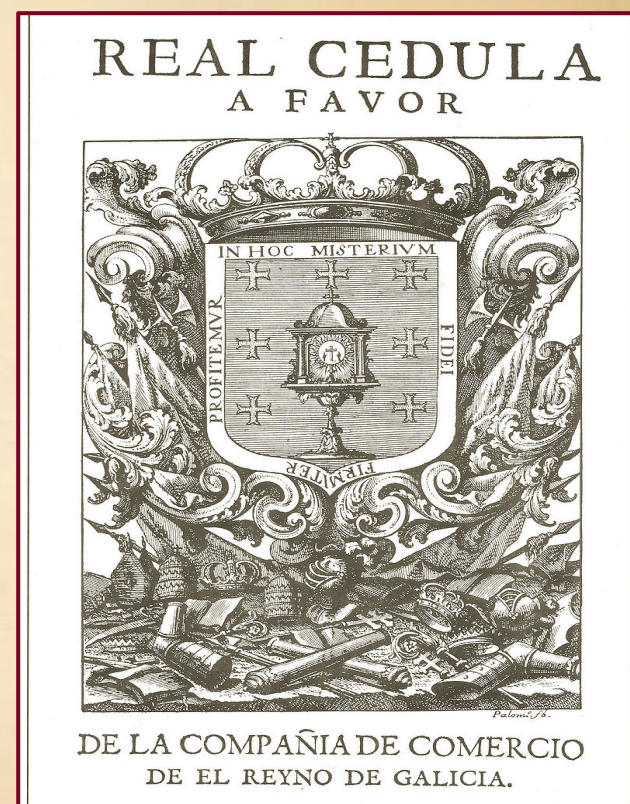

O despotismo ilustrado de Carlos III

Galicia no século XVIII

- ♦ En **Galicia** mantéñense as estruturas do Antigo Réxime, destacando sobre todo a **fidalgúa**, unha baixa nobreza enriquecida polo cobros das rendas dos **foros**.
- ♦ Destacan clérigos ilustrados como o **Padre Feijóo** ou frei **Martín Sarmiento**.

Salicia no século XVIII

O símbolo: o pazo de Versalles

O símbolo: o paço de Versailles

O símbolo: o paço de Versailles

O símbolo: o paço de Versalles

Ánimo co estudo!